

SEMINÁR O SOCIOLOGII MLÁDEŽE

Mládež, kto si? Približne tak by sa dala formulovať problematika celoslovenského sociologického seminára o mládeži. Konal sa v Prešove v dňoch 23.—24. 2. 1967. Na seminári odznelo celkom 9 referátov a niekoľko koreferátov. Zo zahraničia tu bol dr. hab. P. Henning z Univerzity Karola Marxa v Leipzigu.

I keď sa naša sociológia inštitualizovala, predsa nemôžeme hovoriť o našich výsledkoch ako o výsledkoch, ktoré majú medzinárodnú úroveň. Vo vede, akou je sociológia, nemožno takého úspechy tak rýchlo dosiahnuť. Ak to platí o sociológii vôbec, tak o sociológii mládeže osobitne. Doslova iba v posledných rokoch vznikajú u nás sociologické pracoviská, ktoré sa začínajú zaoberať problematikou mládeže. Táto špecializácia v rámci sociológie je nevyhnutná a vynucuje si ju objektívna situácia. Nemožno predsa robiť sociálnu politiku bez toho, žeby sme nemali poznatky o jednotlivých triedach a vrstvách našej spoločnosti. Z hľadiska manipulácie a výchovy mládeže treba poznať mládež ako sociálne stratum, hlavne v jej špecifických prejavoch. Poznať mládež znamená poznať jej štruktúru (vzťahy a zloženie), štruktúru rôznych vrstiev mládeže, politické a svetonázorové postoje, vzťah k práci, príčiny konfliktov, voľný čas a špecifickosť mládežníckej subkultúry. Treba zároveň poznať mládežnícku organizáciu a vôbec všetky inštitúcie, ktoré pracujú s mládežou. Treba poznať aj príčiny negatívnych prejavov v správaní sa mládeže, ak sa tieto prejavy stávajú spoločenským problémom.

To sú problémy, ktoré sa iba dnes začínajú riešiť. Až po množstve výskumov bude možné robiť seriózne *generalizácie* o charaktere socialistickej mládeže.

Referáty, ktoré odzneli na tomto seminári mali trojaký charakter: všeobecnoteoretický, konkrétneempirický a tretiu skupinu tvorili tie referáty, ktoré iba oboznamovali o momentálne uskutočňovaných výskumoch mládeže.

Všeobecnoteoretický charakter mali tie referáty, ktoré sa zaoberali mládežou *vôbec*. Referujúcim išlo hlavne o vymedzenie alebo definovanie základných pojmov, predovšetkým samotného pojmu mládeže a generácie. Snažili sa určiť najzákladnejšie črty socialistickej mládeže. V podstate tieto snahy nepriniesli nič nového, boli to definície, ktoré sú známe už i v našej sociologickej literatúre.

Ak hovoríme o mládeži vôbec alebo o socialistickej zvlášť, obsah týchto kategórií môžeme určiť dvoma spôsobmi: historicko-porovnávacou metódou a empirickým výskumom. Historicko-porovnávacou metódou získavame všeobecné, ideálne názory o mládeži. Nedopátrame sa špecifických črt mládeže v určitom čase a priestore. K tomu nám má pomôcť konkrétny empirický výskum. Nemáme však ešte dostatok empirického materiálu, a preto aj tento postup má črty špekulatívnosti. Čiastočne je to asi aj pozostatok toho, že väčšina našich sociológov patrila k filozofickým pracovníkom.

Spomenutá špekulatívnosť má i inú formu. Prejavila sa tam, kde sa zovšeobecňovalo pod vplyvom zahraničnej sociologickej literatúry. Treba povedať, že distribúciu základných sociologických pojmov vo veľkej miere ovplyvňuje preberanie cudzích sociologických pojmov. Z hľadiska komunikačného je to na dnešnej fáze rozvoja našej sociológie nevyhnutné. Nie je však nevyhnutné, aby sme preberali i celý obsah týchto pojmov, hľadali u našej mládeže všetky tie prejavy, ktoré sa vyskytujú u mládeže žijúcej v nesocialistických krajinách, ba akceptovali i tie isté príčiny. Máme tu na mysli napr. preberanie názoru o apolitičnosti našej mládeže. Je to nesprávne urobená aplikácia. To, čo sa chápe pod apolitičnosťou mládeže na západe, vôbec neplatí o socialistickej mládeži, nehovoriac ešte o príčinách, ktoré túto apolitičnosť alebo politický pesimizmus

vyvolávajú. Nonkonformizmus určitej časti našej mládeže nemusí znamenať apolitichnosť, skôr naopak.

Konkrétneempirický charakter mali tie referáty, ktorých obsah tvorili iba výsledky konkrétneho výskumu. Referáty tohto druhu poukazujú na druhú tendenciu v našej sociológii. Zdá sa, akoby konečným cieľom sociologickej práce malo byť oboznámenie s technikou (metodikou) sociologického výskumu a vyčíslenie získaných faktov v *percentách*. Aj pri týchto parciálnych výsledkoch výskumov objavuje sa snaha generalizovať za každú cenu.

Proti obom postupom z hľadiska metodologického nie je možné nič namietať. Ale jedine vzájomný zväzok teórie a empirie prináša kladné výsledky. Nemožno si však nevšimnúť, že na dnešnom stupni vývoja sociológie chýba práve tento zväzok, oba spôsoby sú dosť metafyzicky od seba oddelené. Tento nedostatok je dnes ešte pochopiteľný, potrebné je však naň upozorniť.

Z jednotlivých referátov treba spomenúť aspoň dva, ktoré mali dobrú teoreticko-metodologickú hodnotu. Prvým bol referát nášho zahraničného hosta dr. Henninga o výskumoch mládeže v NDR. Druhý referát predniesol N. Novota z Filozofickej fakulty v Prešove na tému *Mládež a životné postoje*.

I keď sme sa niekedy vyjadrili kriticky, nevzťahuje sa to na celý obsah rokovania. Sú to problémy, s ktorými zápasí celá naša sociológia. A význam prešovského seminára o mládeži možno vidieť práve v tom, že sa pokúsil aspoň parciálne poukázať na tieto ťažkosti, resp. pomôcť ich i riešiť. Ďalej sa získal prehľad o súčasných výskumoch o mládeži na Slovensku a dôležité je tiež to, že sociológia mládeže sa predstavila verejnosťou ako inštitucionalizovaná činnosť, ktorej výsledky môžu vo svojej práci používať iné inštitúcie.

Treba teda kladne hodnotiť snahu o zorganizovanie takýchto seminárov a nebolo by zle, keby sa vytvorila i určitá tradícia v usporadúvaní seminárov podobného charakteru.

Marcel Šloboda